

Téereb Daniel — Téeméeri Juróom-benn ak Juróom-ñeent-benn ak Juróom-bennoo-ñeent-benn ak Juróom-benn ak Juróom-benn ak Benn-fukk ak Juróom-benn bennoo-ñaar-fukk ak Juróom-benn bennoo-juróom-benn bennoo-juróom-ñeent benn

Tegtal Kàddu Yàlla ci Yoonu Jamono: Réewum Farās bu Soppeeku, Risii bu Putin, ak Xeexu Ukraine

Jeff Pippenger
2024-03-29

Bi nu tàmbali di xala ni, ci misaalu jamono mujj gi ci atum 1989, jaarale ko ci jaar-jaaru kàddu gu fukki, war nañu dellu ci jaar-jaaru ñetteelu maas bu benn bu nekk ci ñaari bēñi rab wu suuf wi. Ci atum 1913, bēñu rab wu suuf wi buy Réewalikaanjisme tàmbalee maasam gu ànd ak jëfandikookat yu bank bu àddina si; te ci atum 1919, bēñu dëgggu Protestanjisme tàmbalee maasam gu ànd ak boroom njàngum yoonu yi ci Protestanjisme bu soppeeku, ak itam Akàdemi Medikal bu Amerik, ba mu jébbal ngēneelug setalu yaramam njàngale ci àddina si. Ñaari bēñ ya ñoom ñépp tàmbalee diggante gu am naxari ak àddina si, te loolu soppi na jubluwaayu seen yégle yi ku nekk dale ci booba ba jëm kanam.

Ci jamono, tambali bu buur bēj-gànnar, te itam buur bēj-saalumu jamono yu mujj yi, agsi na ci benn poñ bu soppeeku. Kéemaanu Fatima am na 13 Októobar 1917, ci Fatima, Pórtigaal. Moo doon njéexital ab séeri feeñug Maryaama yu ñetti xale yi di sàmm jur witnessed: Lucia dos Santos ak ay mbokkam Francisco ak Jacinta Marto. Topp ci nettali yi xale yi joxe, Maryaama Janq, mi ñuy wax Sunu Yaay Fatima, feeñu na leen bésub 13 bu nekk ci weer wu nekk dale ci Mee ba ci Októobar 1917.

Ci njàlbéen bu mujj bi ci 13 Oktobar 1917, ay fukki junni nit dajale nañu ca Cova da Iria, jege Fatima, di séentu gis kéemaan, ni ko xale yi waxoon ba noppi. Naka la seede yi waxe, jant bi mel ni mu soppi ay melo, wër, te feeñ ni muy fecc ci asamaan. Loolu mooy lu ñu tudde Kéemaanu Jant bi walla Kéemaanu Fatima.

Kéemaanu Faatima mooy benn mbir bu am solo lool ci jaar-jaaru Katolig ak ci ñaanug sàkku, te at yi weesu nañu ko di jàng, di ko werante, di ko tekki ci yoon yu diine. Li xewoon ca Faatima jël na yoon wu yàgg ci ngëmug mbooloo mi, ci sàkku Maryaama, ak ci niñu di tekkee mbir yu aju ci mujjug àddina bi ci biir Kërg Yàlla gu Katolig.

Révolusion Bolshevik bi am na ci Réewum Risi ci 7 Nowàmbar 1917, ba kàttanu Bolshevik yi, yu Vladimir Lenin ak Pati Bolshevik ji jiite, jélée kër yu mag yi ak juntuukaay yi ngir doxal nguur gi ci Petrograd (léegi Saint Petersburg). Xew-xewu bii moo màndarga jeexital Révolusion Risi 1917 bi, bi tàmbalee woon ak Révolusion Fëwriye bi bu njëkk ci at mi, te moo indi woon bàyyib buur Tsar Nicholas II ak sos nguuru yoon wu temporer.

Biir waxtu Réew mi di soppi, Bolcheviks yi man naaŋu daan gouvernement bu yoon wi te samp saytu Soviyet ci kaw Réewsi. Bolcheviks yi yégle naŋu sosug réew mu sosiyalist te tambali jëfandikoo seen porogaraam bu soppi, boole ci njaayir liggéeyukaay yi ci loxol réew mi, séddoo suuf si, ak génne Réewsi ci Xareb Àddina bi njëkk. Révolusionu Oktoobar ga mujj na ci sosug Union Soviétique bi te am na ay cawaan yu xóot te yaatu ci Réewsi ak ci àddina si, di bind yoonu jaar-jaari jaaralub nettali atum 20e siècle.

Yeesu day misaale mu njalbéer gi ak njalbéen gi, te ngir gis bu mat buur bu bëj-gànnaw ak buur bu bëj-saalum ci fan yu mujj yi, war naŋu xam seen njalbéen. Buur yu dëgg-dëgg yu bëj-saalum ak bëj-gànnaw yi ñu wax ci Daniel saar 11, ñu leen tekki ni doole bi yilif dëkk ba dëgg-dëgg bu Misra mooy buur bu bëj-saalum, ak doole bi yilif dëkk ba dëgg-dëgg ci suufu réew mi ñu boole ak Babilon mooy buur bu bëj-gànnaw.

Yonent gu bind gu leer gu geestuël ci jamono bant ba, ba Israyil bu mag bu leer doon soppeeku ci Israyil bu bees bu geestuël. Room gu boka xew-xewu yàlla yu dul dëgg, gu leer, dafa teg tànkam ci Yerusaleem bu leer diirub ñetti at ak genn-wàll gu leer, dale ko ci atum 67 gannaaw juddu Kirist ba ci atum 70; te Room gu geestuël, nga xam ne mooy Room gu paapal, moo itam teg tànkam ci Yerusaleem bu geestuël diirub ñetti at ak genn-wàll gu geestuël.

Babilon bu leer ci xel mi mooy ki jigéen ju yàqute ji ci Kàddug Yàlla gu mujj ga, saar 17, te mu di def njaaloo ak buur yi ci suuf si. Ejipt bu leer ci xel mi mooy Farās gu weddi Yàlla, ni ko Kàddug Yàlla gu mujj ga, saar 11, waxe. Njalbéen yu bees yi ci buur bu bëj-gànnaw bu leer ci xel mi, mi jot gaaŋu gu rey gi ci jamonoju mujj ga ci atum 1798, te gannaaw loolu mu dellu feyyu ci buur bu bëj-saalum bu leer ci xel mi ci jamonoju mujj ga ci atum 1989, ñoom ñaar ñépp daŋoo leen tegtal ci aaya 40 bu Daniyeel 11. Ñaari doole yooyu ñépp am naŋu seen cosaan ci seen njalbéen bu mujj ci jamonoy 1917 ba 1918, te loolu mooy itam benn jamono ak maasinu jëfandikoo njuboo gi ci ñaari geŋi mala bu suuf si. Dafa war a xamaaral njalbéen yooyu ngir man a jëfandikoo mujj yi bu baax. Njalbéen yi ci buur yi bu mujj yi, bu bëj-gànnaw ak bu bëj-saalum, ñoom ñaar ñépp daŋuy tàmbalee ci Réew-mi Farās.

“Ci jamono at ak juróom-benn fukk, Yeesalu Yéene gi, mi joxoon nit ñi Biibël bu ubbeeku, doon na wut a dugg ci réew yi yépp ci Tugal. Am na ay xeet yu ko daldi teeru ak mbégte, ni ndawsi bu jóge Asamaan. Waaye ci yeneen réew, baab bi manoon na lool a tere ngir mu baŋ a dugg; te leeru xam-xamu Biibël, ak ay jariŋam yu yékkati, génn na fa ba mu neex. Ci benn réew, doonte leer gi dugg na fa, lëndëm gi xamuko woon. Diirub ay xarnu, dëgg ak juumte daan naŋu xeex ngir moom kilifteef gi. Mujj gi, lu bon la not, te dëggug Asamaan dëññ ko bitiwu. ‘Lii moo di àtte bi, ne leer gi agsi na ci àddina, te nit ñi bëgg naŋu lëndëm lu ëpp leer gi.’ Yowaan 3:19. Réew mi bàyyikoo naŋu ko ngir mu góob njariŋ yi bokk ci yoon wi mu tànn. Téyeeru Xelum Yàlla jëlees na ci kaw askan wi xeeboon mayug yiw Yàlla. Lu bon mayees na

ko mu mat ba noppi. Te àddina si yépp gis na meññentu bañ a nangu leer gi ci coobare.”

“Xare biñu xeex Bibil bi, biñu yóbbu ba ci ay téeméeri at yu bare ci Farās, mujje na ci seeni xew-xew Réew mi daanu. Yeneen xew-xew yu tiis yooyu, duñu woon ludul mbir mu ëpp solo te yoon la ci teggoor bu Rooma daan teg ci Mbind mi Sell mi. Loolu moo joxe misaal mu gën a leer, mi àddina gis masul, ci ni politig paap bi di doxee ak ni muy jur njariñam—misaal bu wone njariñ yi jàngale Mbooloom Rooma bi doon jème ci moom lu ëpp ci junni at ak ñaar téeméer.”

“Nattug Mbind mi ci jamono ji nguurug paap bi moo leen yonnee woon ci kàdduy yonent yi; te it ki ñu xam ne Revelator, dafay teeral ci njariñi bon yu metti yi waroon a am, rawatina ci Farās, ngir nootug “nit ku bàkkaar.”” The Great Controversy, 265, 266.

Révolutionu Farās mi am njariñgale ndax Mbind mi Ñu Sell mi ñu tëj “ci jamono bu nguurug baab ya doon buur.” Juddug ateyis, mi waroon a ne ab noon bu mag baab ya, moom ci boppam nguurug baab yi ko jur. Révolutionu Farās am na diggante 1789 ak 1799, waaye xel mu ateyis bu yëngu tey di tambalee ci Farās daldi wéy di law ci biir Ērop ak ci biti itam. Gannaaw téeméeri at ak fukk ak juróom-ñett gannaaw njeexital révolution bi ci Farās, Révolutionu Risi tambalee na ca Risi. Révolutionu ateyis bi tambalee ci Farās, jeex na ca Risi, te ci 1917 Risi nekk na kiiy taxawal ci waxi waxantu Yàlla réew mi ateyisu Misra daan melal. Kàttanu njaay mi ñu teg ci nataal ni buur bu bëj-saalum, jóge na Farās dem ca Risi.

Réew mi ci Farās dañu ko tegtaloon ci wàllu politig ak ci wàllu yóment gi jaarale ko ci Napoleon Bonaparte, te ci loolu, Napoleon dafay tegtal njiit bu jëkk bu njëkkar réew mi sosoon ci benn revolisoñ bu joge ci ateismu Misra. Boppam-gënalug Napoleon, Putin itam moo ko delloo si yoon wu méngoo.

Napoleon am na xamle bu baax ne doole njàngale ak propagànd bi, ni ko Putin itam xam, moom mi nekkoon ancien officier bu KGB. KGB mooy liggéey ci propagànd. Napoleon dafa jëfandikoo nataali nit ñi ngir wone askan wi sañ-sañam, dooleem, ak melokaanu njiiteem. Mu sant ay portrait ci yenn ci artist yi gën a màgg ci jamono ji mu nekke, boole ci Jacques-Louis David, Antoine-Jean Gros, ak Jean-Auguste-Dominique Ingres, ak ñeneen itam.

Nataal yi dafa melal woon Napoléon ci taxawal yu bari ak ci barab yu wuute, sukkandiku ci nataal yu réew mi déggoo ci boppam ba ci seeni nataal yu gëna yomb te dul yu sànkare. Ñu doon liggéeyul rekk ngir nekk ay fàttaliku boppam yu Napoléon moom ci boppam, waaye itam ngir tas ay nataalam ak yaatuwaayam ci biir réew mi ak ci bitim-réew. Putin def na ci boppam liggéey bu ni mel, ak nataal yu bare lool buy won boppam ci barab yu man a jëmbët ak bu kenn ci ay influencer yu jamono jii ci Internet bi.

Ci ndoorte Kàddug Réewum Farās, buur bi, njabootam ak ay ndawam dañu leen daaneel te rey leen. Ci ndoorte Kàddug Réewum Risi, Tsar bi, njabootam ak ay ndawam dañu leen daaneel te rey leen. Kàddug gi tambalee woon ci Farās, mu mat ci Risi. Kàddug Réewum Farās mooy mbir mi yonent gi ci dogal yu fukk ak benn ci téereb Pénce mi di wax, ba tax na Kàddug Réewum Farās nekk ci suufu yoonu firnde yu yonent yi. Yeesu dafa baax a firi mujju mbir ak tambali mbir, ba tax na Kàddug Réewum Risi mooy mujju Kàddug Réewum Farās.

Vladimir Putin dafay mel ni mujj buy yoon réew mi ñu samp ci ab révolisón bu ñew ak ag bëggul Yàlla gu Misra. Jëkkërin bu njëkk bu Russi mooy Vladimir Lenin. Tur wi “Vladimir” juddoo na ci cosaanu Slaf te ñu ko defare ak ñaari cër: “vlad” ak “mir.” “Vlad” jóge na ci rap Slaf bi ñuy wax “vladeti,” te li mu tekki mooy “nguur” walla yor kàttan. “Mir” mooy “àddina.” Vladimir bu njëkk bi (Lenin) dafay mel ni Vladimir bu mujj bi (Putin), te moom itam dafay mel ni jëkkërin bu njëkk bu révolisónu bëggul Yàlla bi (Napoleon).

Gannaaw bi Napoléon daanoon ci Xareb Kureel gu Njēnteel gi ak ndigalug Fontainebleau ci weeru Awril 1814, mu bàyyi nguurug Farās, ñu yóbbu ko ca dunu Elba, dunu gu nekk ci Géej gu diggante suuf ak asamaan. Ñu may ko sañ-sañu nguur ci dunu ga, te ñu bàyyi ko it mu denc turu Empereer, doonte sax ci anam wu wāññiku lool. Napoléon nekk na lu tollu ci fukki weer ci Elba, te ci jamono jooju dafa defar ay pexe ngir dellusi ci doole ci Farās. Gannaaw ba mu rēccee Elba te mu dellu ab diir bu gàtt ci doole ci Farās ci jamonoy Téeméeri Bés yi, ñu daan ko bu leer ci xeexub Waterloo ci weeru Suwe 1815. Gannaaw ndàqte boobu, dooley Kureel gi, rawatina Ndawi Britaan, dogu nañu baña bàyyi Napoléon mu indiwat benn jafe-jafe. Kon nag, ñu yóbbu koaat ci ngàddaay, waaye yoon wi ci dunu Saint Helena, dunu gu sore lool ci Géeju Atlantig bu Běj-saalum. Napoléon nekk na fa ci ngàddaayam ca Saint Helena ba mu dee ci 1821.

Putin mooy kiletu askanu jambaar yu mag yi ci KGB. KGB mooy woon mbooloom kaaraange gu mag ak mbooloom xibaar yu nēbbu gu Mbootaayu Sowiyet bi, li dale ci 1954 ba kerseenam ci 1991. Moo doon saytu kaaraange biir réew mi, xeex xibaar yu nēbbu, ak dajale xibaar, ci biir réew ak ci bitim-réew itam. KGB xamoon nañu ko ndax lëkkaléem gu yaatu gu ñu jagleel ay sàmm, jëfandikoom yi ci saytu ak yēngu-yēnguñam ci wottu nguurug Kominist bi ci nit ñi. Vladimir Putin bokkoon na ci KGB (Committee for State Security), mbooloom kaaraange ak xibaar yu nēbbu gu mag gu Mbootaayu Sowiyet bi.

Putin bokkoon na ci KGB ci atum 1975 gannaaw ba mu jànggee ba am ndam ci Janjuwaayu Réew mi Leningrad. Putin liggéey na ci KGB ba kerug Mbooloom Sowiyet di daanu ci atum 1991, te gannaaw loolu mu dugg ci politig ba mu mujje nekk Prezidentu Risi ci atum 2000. Cosaanam ci KGB am na doole bu réy ci anam wi mu jëfandikoo nguur ak ci politigu bitim-réewam. Jëkk a ñàkkaloo Napoleon, ci Dunu Elba, di teg firnde ci jaar-jaaru atum 1991 ba ag atum 2000, bi xel-falsafaa KGB dellusee. Bu ñu daanee Putin ci mujje, ni ko aaya 13 ba 15 di wone, jëfandikoo ñàkk gi ñaareel jooju (bu njëkk bi di 1989), mooy li Waterloo ak ñaareelu yàqute Napoleon doon misaal, fa mu dee.

Napoleon joxe naab gu rey ci boppu paapaas bi ci atum 1798 ak 1799. Ci 1799, Revolusiyon Franse bi jeex na ci France, waaye ci 1917 mu egg na Russie ci Revolusiyon Bolshevik bi. Ci 1917, kéemaan Fatima am na ci Portugal, te ñetti xale yi ñu wax ne da ñoo jokkoo ak Mary ak Joseph, ñu jox leen ñetti yēgle yu sutura. Ñetti yēgle yooyu nekkoon nañu yu sutura ci maanaa ne paap bi rekk, buur bu bėj-gànnar bi, moo waroon a leen jàng. Yēgle yooyu santoon nañu paap bi mu woo ndaje bu xëcc ak njiiti Kàttolig yi te mu amal ab seremonii bu xëcc ngir jagleel Russie, mi doonoon Russie buy komuniste at mi jiitu woon, ci Mbirum Mary mi sell mi.

Bataaxal yi daan yëngu ci seen biir ab waare ne su fekke ne pap bi bañ na mottali ndigalu jagleel Risi Mariya, àddina bi dina sonn ci beneen xareb àddina (jëkkëru xareb àddina bi waroon a jeex weer wi topp kaaw kàjjaam ga). Bataaxi Fatima yi nekk nañu ab taxawaay bu ñuy sóobu ciiri wax ju yemalee yëgle gu yëngu ci Katolig yu sàmm. Mu firndeel benn xuloo bu nekk ci biir Kàngag Katolig bi, diggante Katolisim bu sàmm, mi pap Giño Pàpp II ak jëkkër kër-gëstu Vatikaa bu njëkk di teg, ak Katolisim bu Liberaal, mi “pap bu woke” bii tey ak kërü gëstu Vatikaa bi ñaareel di teg.

Ci biir yi Fatima, “pàppa ba baax”, mooy “pàppa bu weex”, te “pàppa bu bon”, mooy “pàppa bu ñuul”. Pàppa ba baax, Pàppa John Paul II, mooyoon pàppa bu sàmm yoonu cosaan, mi jàppoon Ndëyji Fatima ne mooy ay tuqaleem di ko jiite, te pàppa bu bon mooy pàppa bu woke, mi itam di bañ a nangu benn yëgle yu jóge ci ki ñuy wax “sëytaane Mary”. Su fekke nga seeti kërüg màggal ga nekk Fatima, Portugal, bu ngay dugg ci biir kër ga, bunt bi dañu ko taxawal ci diggante ñaari màndarga yu mag: ci benn wet, màndargag pàppa bu ñuul, ci baneen wet, màndargag pàppa bu weex; noonu lañuy tegtal xeex bu nekk ci biir, bi ñu xamale ci kàdduy wax-u-jëmm yi Fatima.

Yeneen mbir mi nekk ci ñetti bataaxal yu suturaayu Fatima mooy yàgg-bàyyi bi mu joxe ci xareb Katolisism (buur bi ci bëj-gànnar), ak ateyism (buur bi ci bëj-saalum). Suñu xamule ne xareb Katolisism ak Risi bu ate yi dàq mooy benn ci yoonu kàddu wax ju Seytaane jëfandikoo, te miy jiite benn yu bari ci Katolisism, dina jafe lool, su dul ne maneesul a xam, ndimbel li kërüg Katolik joxe Allemagne naasii yi biir Ñaareelu Xareb Àddina.

Xareb Leningrad, bi doxale woon ci diggante 8 Suwe 1941 ak 27 Sànnwiyee 1944 ca àddunaar xareb ñaareel bi, mooy benn ci xeex yu gëna yàgg te gëna metti ci jaar-jaari xare yi. Xareb Stalingrad, bi ame woon ci diggante 23 Ut 1942 ak 2 Fewriyee 1943, dañu koy jàppe yëngu-yëngu ni mooy xeex bi gëna rey deret te gëna am solo ci xareb àddunaar ñaareel bi. Mu jur ñàkk yu réy ci ñaari wet, te nattu yi wax ne ñu tollu woon ci lu ëpp 2 milyoŋ ci limub ñàkk yépp, boole ci dee, gaaw, ak soldaar yi ñu jàpp. Xareb Stalingrad itam doon na bésu soppi ci xare bi, ndaxte jur na ndam lu mat sèkku ci wetug Sowiyet yi ci kaw mbooloom xarey Almaañ, te indi ci mujje gi daanu Nazi Almaañ.

Bu ñàkk xam ne xarey Almaañ gu Nazi dafa doon ci kaw Rusi, rawatina ci ñaari xeet xare yi ñu waxoon ba noppi, dafay metti ngir xam wér wàllu Almaañ ne moo nekkoon ku gën a nēbbu ci wetug Kàttig Katolik. Bu ñàkk xam tegtali xare bu xel buy amoon diggante Katolisism, bi ngir waxu seetaanu Mary of Fatima lañu ko yëngu, ak ateyisimu Rusi, te gannaaw loolu ak Sowiyet bi Kominis, kon doxalin gu taxoon ba Katolisism nēbb ba noppi di yóbbu ñi defoon ay saafara xarey Nazi ci biir àddina si gannaaw Xareb Àddina Ñaareel bi, dañuy la ñàkk. Nazi yi nekkoon nañu mbooloom xare buy doxal loxo Katolisism ci seen jëfandikoo ngir xeex Rusi.

Ci doxalin gu yonent ci melokaanu waxu yonent bi la Putin, jiitu Réewum Rusi bu weddi Yàlla, bokke ci xare bu nekk ci Ukraine, fekk njiiti réew ma xam nanu leen bu leer ne ay Nazi lañu. Ay soldaar yu doxalekat yu xareb Fatima ci mbiru xeex ak weddi Yàlla, dale ko ca Xareb Àddina Ñaareel ba ba tey, mooy fascisme ak Nazisme. Te sax nag, doonte dëgg-gii ci mbiru njiiti nguurug Ukraine am na ay firnde yu bare teñk, feeñug jamono jii bu tolloo ak Reich Ministry of Public Enlightenment and Propaganda bu Hitler (jëfandikookat yi ñuy wax mainstream media), suturaal

nañu xaq yi ci seen kem-kàttan gu gën a màgg.

Tur wi “Ukraine” jóge ci baat bu Slavic bi ñuy wax “ukraina,” te muy tekki “suufu diggu àdduna” walla “wet wu gën a sori.” Ci jaar-jaari jamono, tur woowu doon tudde réew yu nekk ci weti Kievan Rus’, réewum diggante jamono yu maas ya moo jiitu Ukraine bu tey, te mu nekk ci buntu jaxasoo bi diggante Eropu Penku ak Eurasia. Ci biir jaar-jaari jamono yépp, mu doon bérab bu xeet yu bare, yoon yu aaday ak ñaari àdduna yu mag ak nguur-nguuri yu mag daan dajee, boole ci Nguuru Byzantine, Nguuru Ottoman, Nguuru Russie, ak yeneen. Bérabam bu am solo ci wàllu xeetu xeeti yoon moo taxoon mu nekk suufu àpp bu amoon jëfandikoo yu mag ci wàllu aaday, politig, ak xeet-yooni xare. Ci jamonoy diggante, Ukraine daan nekk suufu àpp bu Kievan Rus’, te moomu daan na doon réew bu am doole bu mag, bu dajale woon cér yu bari ci Ukraine bu tey, Russie, ak Belarus. Bi Kievan Rus’ di yaatu te di gàtt ndank-ndank ci jaar-jaari jamono, àppam yi daan sax di soppeeku, te Ukraine desaat di nekk ci wet wu sori waxtu gu bare ci biir réew ma.

Gannaaw bu Uniyon Sowiyet daanuwee ci atum 1989, ni ko kàddu fukki bi tegtalee, kàddu fukk ak benn ak fukk ak ñaar dañuy wax ab xeex fu buur-bu-saalum di feyyu te daan buur-bu-nord. Xeex boobu amoon na ca Rafia, fekk foofa moo doon diggante diggub réew yi buur-bu-saalum ak buur-bu-nord yor.

Xarebu Rafiya, bi amoon ci atum 217 bala Kirist, jóg na ci turu dëkk bi jege woon fa xeex bi ame. Rafiya moo doon ab dëkk buy nekk ci suuf gu wet ga ca géeg ga ci Palestin gu yàgg ga, jege ak diggu diggante Nguuru Ptolemegu Misra ak Mbooloo Selewus. Ca jamono boobu, diggu diggante Nguuru Ptolemegu Misra, gi Buur Ptoleme IV Filopator doon yor, ak Mbooloo Selewus, gi Buur Antiyokus III doon yor, nekk na woon ci wetug Rafiya. Xeex bi am na woon jege ci goxu diggante googu, ndaxte ñaari wet yi ñépp daan nañu di wut a dëgërél seen moomel ci suuf yu am solo ci Léwàn.

Dëkk bu yàgg a am bu ñuy wax Rafia, dafa nekk jege ci dëkk bu bees bi ñuy wax Rafah. Rafah mooy ab dëkk bu nekk ci bëj-gànnaru Wàllug Gasa, te loolu bokk na ci suufu Palastin. Gannaaw ndam li Ptolemee amee ci Rafia ci atum 217 baataxal Krist, mu tàmbali fitna ak teg ay sonal Yawut ya ci Yerusaleem, te itam ci Misra. Ndàm la woon bu dul yàgg, te mu daje ak li ñuy wax, ci wax ju mel ni lool, “Waterloo” am ci ñetti aaya yu topp yi. Ci aaya fukki ak ñett, buur bu bëj-gànnar bi, bi ñu jëkk a daan, dellusiwaat na; te ba ci aaya fukki ak juróom, mu not buur bu bëj-saalum bi.

Ndamu Putin ci Ukrain dina jariñu ci loxo Putin, mi nekkoon jëfandikukat KGB bu njëkk te mu xam bu baax ci yeneen ak propagand, ngir, ci lu ëpp solo, weer aff yi tekki ci njabootu Nazi yi nekk ci njiitu Ukrain, te itam ngir weer ñi ci àdduna bëj-gànnaru gi doon dëggal nguur gu nekk ngir bannexu alal, te amul mar, itam ngir weer béréb yu ñu nëbb ak bio-laboratoor yi globalist yi doon jëfandikoo, yi ñu doon dooleel ak xalisu juutitkat yi ci États-Unis.

Foom yooyu dina tas na leer, di tas itam pexe yi ay globaliste yu àddina bi di jëfandikoo, ak itam waxkat yi di bàyyi seen bopp ci Parti démocratique bi ci États-Unis. Ndamu boobu bu Putin dina joxe ndigël bi ñeel juroom-ñetteelu Président ba, moom mi bokk ci juróom-ñaari ña, ngir mu jël wérgu-yaramam ni buur buy noot ngir yoon wi ci waxu yëgle bi, mi dugg ci jaar-jaari bindu waxtu, lu jiitu bu baax aaya fukki-juróom-benn bi; te aaya fukki-juróom-benn boobu mooy yoonu

dimanche bi di ñëw léegi.

Ci aayaar fukki ak ñett, buur bi dëkk bi bëj-gànnar dafa daldi dajale ay mbooloom xarewaatamaat; te ci aayaar fukki ak ñeent, Room bu bokk ci yëfi xeet yu dul Yàlla moo jëkk a dugg ci taarix bi, doonte ba loolu du woon buur bu bëj-gànnar. Foofa lañu ko xamle ne mooy misaal mi “samp vision bi,” te mooy itam kàttan gi yékkatikoo boppam te mu topp dal. Gannaaw ndam la Putin am ci xare bi ci Ukraine, baab bi dina tàmbali yékkatikoo boppam ci politig aduna bi, tuuti laata yoonu Dibeer bi ci aayaar fukki ak juróom-benn.

Révolusion bu Farās, ak li moom ak Révolusion bu Rusi; Napoleon ak Putin; kéemaan Fatima, ak ñetti suturëf; njuumte gu nēbbu gi nekk ci diggante Vatikaan ak Hitler, njuumte gu nēbbu gi nekk ci diggante Vatikaan ak Reagan, yépp ay “wérgu-yónent” lañu yu daje ci jaar-jaaru nettali kàddu yi fukk ak benn ba fukk ak juróom, yi am ci biir jaar-jaaru 11 Septàmburu 2001 ba ci yoonu Dibeer bi ca États-Unis. Loolu taxoon a am solo ñu joxe ab tēnk bu gatt ci ay “wérgu-yónent” yooyu bala nu tàmbali kàddu bu fukk.

Xët wi ci topp jëlees na ko ci “NBC News,” mi nekk ci li ñuy wax “Main Stream Media” ba mu gēna mat, te “MSM” mooy wersiyonju jamono jii bu masiina waare gi Hitler daan jëfandikoo ngir yēgleekatam ci Guerre mondiale ñaareel bi. Xët wi, ci dēgg-dēgg, dafa bañ Putin, bañ Ruusiya, te di faral diiru Ukrein; waaye loolu du taxawaayu mbir mi. Naka ay waa nguug asamaan, askanu Yàlla waruñu ànd ak benn wet ci liggéeyu Seytaane, te bépp xare mooy liggéeyu Seytaane.

Mbindu wa waxiin bii mooy ngir may ñi xamul xare bu yonent bi nekk diggante Katolisism (buur bu bëj-gànnar) ak ateism (buur bu bëj-saalum), ak ne ci xareb ñaari dooley yonent yooyu, Naziism jëfandikoo nañu ko muy xeetu xare bu Katolisism (ni États-Unis jëfandikoo woon nañu ko ci atum 1989). Jàngkat yi ci yonent war nañu am ay firnde yu doo ngir gis ne jaar-jaaru nettali at yu gēna mag yi ñuy wax World War Two, ak Cold War, dañuy feeñ ci xare bi nekk léegi ci Ukraine, ndaxte mooy matal ay aaya 11 ak 12 ci saar 11 bu Daniel.

“Xew-xewu jaar-jaari taariix, yi wone matal gu jub ci kàddug wax ci kanam, dañu leen teg ci kanamu nit ñi, te gisnañu ne wax ci kanam mooy melokaan gu misaal buy xamle xew-xew yi di jëm ba ci mujju taariixu suuf sii.” Selected Messages, téere 2, 102.

Mbind mi NBC News: “Jafe-jafeb Nazi ci Ukraine am na dēgg, doonte sax waxu Putin bu nekk ci ‘denazification’ du dēgg”

Ci barey jàngoro yi President-u Rusi, Vladimir Putin, sàkk ngir jëfandikoo leen ci ngir àtteetu Rusi ci Ukrain, xeyna li gën a yéem mooy waxam ne jëf jooju am na ngir “denazifier” réew mi ak ñi koy jiite. Bi muy taxawal ay sabbubam ngir dugg ci suufam dëkkandoom ak chars de combat ak avion yu xare, Putin wax na ne jëf jooju dañu ko def “ngir aar nit ñi” ñi “ñu teg ci fitna ak génocide,” te ne Rusi “dina góor-góorlu ngir demilitarisation ak denazification-u Ukrain.”

Jëfi yàqutey Putin yi — ci biiram yàqug mbooloo Yawut yi — feeñal na ne dafay fen bu mu waxee ne ay mébétam mooy wóor nit ku nekk njàmm ak jamm.

Bu ci kanam rekk, xastebii bi Putin di sàkk mooy lu yàqu xel, rawatina ndax Presidentu Ukrain bi, Volodymyr Zelenskyy, Yawut la, te wax na ne ay nit ñi bokk ci njabootam deewoon nañu ci waxtu Xareb Adina Aji Ñaareel bi. Itam, amul benn firnde bu wóor ne ci Ukrain dañuy def ree yu bare bu yees walla setal giir ci askan yi. Te itam, wooye noon yi “Nazi” mooy pexe bu politig bu ñuy jëfandikoo lool ci Risi, rawatina ci genn njiit buy bëgg kuréli réy yi aju ci fen ak yëngal nit, te bëgg yëngu xolu askanam ngir fexe fàww ci noon bu waxtu Xareb Adina Aji Ñaareel bi ngir jaarale ci noot.

Waaye sax na ne Putin di jëfandikoo propagand, dëgg itam mooy ne Ukraine amna bëgg-bëgg bu dëgg ci mbirum Nazi — ci jamono ju weesu ak ci tey. Jëf-jëfam yu yàquy Putin — te yokku ci seen yàqug mbooloom Yawut yi — feeñal nañu leer ne dafay fen bu mu waxee ne yoonam mooy wóoral jàmmu walla njariñu kenn. Waaye lu am solo laa am a tax ñu aar màndarga bu mboq mi ak baxa bu sànni bi ci kanam mbugalu Kremlin gu bon te metti, ndaxte dina doon réer gu wérul bu am ay musiba su ñu weddee jaar-jaaram Ukraine ci yàqute Yawut yi ak seen bokkandoo ak Nazi yi Hitler, ak itam nangu gu bees gi ay mbooloo neo-Nazi ci ay bérab yu nekk.

Lu taxawkat yi di daw bàyyi Ukrain ñi lañuy waxee ak yërmande bu mel noonu? Ñoom dañuy weex.

Bésu Ñaareel Adduuna ñaareel bi di jeex, Ukraine dafa nekkoon kër gu bokk ci gëna mag ay mbooloom Yawut yi nekk ci Europe, te ay xayma yu bees yi di wax ne man na jëgë ci 2,7 milyoŋ, lim bu yéeme bu baax buñu xalaat jaar-jaaru réew ma bu yàgg ci ñàkk bëgg Yawut ak ay pogrom. Bi mu jeexee, lu ëpp ci genn-wàll dañuy dee. Bi soldaari Almaaŋ yi jëlee Kyiv ci atum 1941, ñu daldi leen teeru ak bérab yu ñu bind “Heil Hitler.” Gannaaw loolu, lu tollu ci 34,000 Yawut — ànd ak Roma yi ak ñeneen ñi ñuy wax ne “ñi ñu bëggul” — dañu leen dajale, yóbbu leen ci tànk ba ca tool ya bitim-réew dëkk ba, ci ndigalu ne dañuy leen toxfal fenn wu bees, waaye ngir rey leen fa, ci li mujj a xamoo turam “Holocaust by bullets.”

Xurub Babyn Yar gi dafa fees ba noppe ni melokaanu ñaari at, muy suuf su ñuy suul nit ñu bare ci benn yoon. Fa lañu rey ba agsi ci 100,000 nit, ba tax mu nekk benn ci yeneen barab yu gëna mag yi ci bennoo reytaane yi ci Holokost bi, ci biti Auschwitz ak yeneen dëkkuwaayu dee yi. Ay seetkat bind nañu ne waa dëkk ya amoon nañu wér ci jëfandikoo ndigal yu Nazi yi ngir mottali reyte yi fa.

Tey, ci Ukraina am na diggante 56,000 ba 140,000 Yawut yi, te ñoom dañuy am yooni yi ak aar yi seen maam yi mënul woon a xalaat sax. Loolu dafay boole yoon wu bees bi ñu jàllale weer wi weesu, buy bëgg a def sañ-sañ ci jëf yu antisemitik yi. Waaye, yoon woowu dañu ko teg ngir jël ndimbal ci yokkute bu ràññee ci won-won yu ñaawteef ci kanam askan wi, te ci nekk yàq-yàq yu am swastika yu ñu def ci jàngu Yawut yi ak bérab yu fàttalikoo Yawut yi, ak doxantu yu tiitloo ci Kyiv ak ci yeneen dëkk yi, yu manggaloon Waffen SS.

Ci beneen yeneen yokkute buy jur ragal, Ukraine tabax na ci at yu mujj yi lu bare lool ay estatyi ngir teddal yëngu-yëngukaté réewum Ukraine yu seen ndono diis na ndax seeni jëf yu wóor nekkoon nañu ay ndimbalukaay Nazi yi. Jurnal bi tudd The Forward bind na limu benn ci ñoom ñi war a xeeb, boole ca Stepan Bandera, kilifay Mbooloom Réewkat yu Ukraine (OUN),

mi ay toppkatam doon ay membres militia yu gox ngir SS ak njiitu xare alemán yi. “Ukraine am na ay monument yu bari lool ak ñaari fukk ak lu ëpp ak turu mbedd yu bare di manggal jàppale-katub Nazi bii, ba tax na sax aajowu ñaari xëtu Wikipedia yu wuutu ngir moom,” la The Forward bind.

Keneen kuñuy manggal buñuy jagle itam mooy Roman Shukhevych, mi ñuy teral ni mbooloom Ukrain buy xeex ngir sañ-sañu réewam, waaye moom itam mooy njiitu benn unitéy police buy dimbali Nazi te ñu ragal ko, bu Forward wax ne mooy “ki war ci rendi nit ñaari junniy Yewut ak ... Póllón.” Takk-nañu itam ay statuu ngir Yaroslav Stetsko, mi nekkoon benn yoon njiitu OUN, te bind ne: “Maa ngi sax ci rey yépp Yewut yi nekk Ukrain.”

Ay mbooloom yi nekk ci far-right itam jot nañu solo ci politig bi ci fukki at yi weesu, te kenn mēnu ko yēngal lu mel ni Svoboda (bu njëkk di Social National Party of Ukraine), mi ngi am kilifaam ku waxoon ne réew mi dafa nekk ci nguurug “maafia Muskovit-Yawut”, te ndawam jëfandikoo baat bu ñaaw buy doon xasteyawut ngir melokaan Mila Kunis, aktëer bu juddoo Ukraine te di Yawut. Svoboda yónnee na ay nitam yu bari ca Parleментu Ukraine, boole ci kenn ku wax ne Holocaust bi dafa doon “jamonu ju leer” ci taarixu nit ñi, ni ko Foreign Policy waxe.

Ni ñakkul yēngu-yēngu itam, ñi di neo-Nazi boka nañu ci ay batalionu volontéer yu Ukraine di yokku. Ñoom dañoo am xam-xamu xare bu tar ndax dañoo xeexe ci yeneen xare yu gën a metti ci mbedd yi ak ñi bëgg a tasaaroo te Moscow di leen dooleel ci penku Ukraine, gannaaw bi Putin songee Crimea ci atum 2014. Benn ci ñoom mooy Batalion Azov, bi nit ku xam ne mooy kilifa bu leer bu supremasi weex sos, te mu wax ne njariñu réew mi ci Ukraine mooy setal réew mi ci Yawut yi ak yeneen xeetu nit ñi mu jappe ne ñooy xeet yu suufe. Ci 2018, Kongresu États-Unis dafa wax bu wóor ne ndimbalam ci Ukraine mēnuñu koo jëfandikoo ngir “jox Batalion Azov yérey xare, njàngum xare walla yeneen ndimbal.” Waaye sax, léegi Azov doon na ab membre bu resmi ci Garde nationale Ukraine.

Ndax lu wóor, benn ci xalis yu jaxasoo yii du jagleel metit mi dal ci Ukrainiens yi ci ay ayu-bés yu weesu yii — te lu mel ni it, kenn mēnul wax ne loolu moo yóbbu Putin ba mu tambalee saytu-gaam gi. Dëgg-dëgg, ngir li Putin def, Yawut yi dëkk Odessa, Kharkiv ak yeneen dëkk yu penku yi nekk nañu ci fitna gu metti lool. Bi ñu bare sàmm seen bopp ci sinagóog yi ak kër-yeneen Yawut yu nekk foofa, ñeneen dawnañu dem réew yu bitim-réew, boole ci Israayil, mi woo Yawut yépp ñu génñ Ukraine.

Sama maam ak baax nañoo daw bëj-gànnaru Ukrain ngir mucc ci fitna, te lu metti la gis ne wër-gu-yii di kontine. Su réew mi xajoo ba dugg ci ruq-róom ak xeexu buntu, Yawut yi mēn nañu dellu nekk ci risk bu bees ci loxo yenn ci seen bokk-réew. Bu ñu waxul dara ci xëy bi, loolu dafay tekki ne lu néew lañuy def ngir aar ci moom.

Waaye sax su amee ne ay wàll yu nekk ci réew mi dañoo jaxase ak benn ci yēngu-yēnguy taaru giseef yi gën a ñaaw ci jaar-jaari nettali, taxaw ak Ukraine du am genn xelaar: mooy taxawaay bu tedd te yar ci wàllu kàddug sella gi. Léegi, bépp bés bu Putin yokkee ay songam ci askanu Ukraine ak cër buy lakkaal suuf, dafay metti ba bañ a gis ku dëgg-dëgg yelloo turu “N.”

Allen Ripp, 5 Mars 2022 – Tukki biine bi

Dinanu yokk ci sun njàngum bii ci sunu mbind mu ci topp.

«Ñi mēnuño man na fàttalikoo lu weesu, dañu leen dogal ngir ñu dellu ci.» — George Santayana.

“Lépp lu Yàlla waxoon ci jaar-jaari bindub yonent yi ne dina mat ci jamono ju wees ji, mat na; te lépp lu des ngir ñëw ci anamam, dina am. Daniyel, yonentu Yàlla bi, taxaw na ci berabam. Yowaana taxaw na ci berabam. Ci Kàddug Peeñ mi, Gaynde gi cosaanu Yuda ubbil na taalibey yonent yi téereb Daniyel, ba tax na Daniyel taxaw ci berabam. Moo ngi seedeel li, mooy li Boroom bi feeñaloon ko ci ay gis-gis ci mbir yu mag te tedd yi, yi nu wara xam, nun miy taxaw ci wetug buntug matug loolu.”

“Ci nettali tarihi ak ci waxi yonent yi, Kàddug Yàlla day wone xeex bu yàgg bi ci diggante dëgg ak juumte. Xeex boobu di na dox ba tey. Li amoon, dina amaat. Werante yu mag yi dinañu dellusi, te xalaat yu bees yi dinañu sax di yéewu. Waaye ñi bokk ci askanu Yàlla, ñi ci seen ngëm ak ci seen matal waxi yonent yi jëfandikoo wàll ci yégleb bataaxalu malaaka bu njëkk bi, ñaareel bi, ak ñetteel bi, xam nañu fu ñuy taxaw. Am nañu xam-xam bu gën wurus wu set. War nañu taxaw bu dëgër mel ni xeer, di téye njàlbéenug seen kóolute ba ca mujje ga.”
Selected Messages, book 2, 109.